

نومرو : ۱۰۸

اداره خانه

ایستانبول، جفال اوغلی، دائره اجتهاد

تله فون نومروسی : ۸۶۵
" Idjt had " Constantinople

بشنجی سنه

اجتماع

حریت فکریه یه خادم

هر هفته چیقار اجتماعی ، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الہامی صفا

۲۹ مایس ۱۳۳۰

آبونه

۹۰۰ لث آتی آوق

تورکیا ایچین ۵۴ غروش ۳۰ غروش

ممالک اجنبیه ایچین ۱۵۰ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ یاره

خان حضرتلری بوسر سیاسته لایقیله مطلع ایدی. اصل هنری علمنی تطبیق واجرا ایتمه سی ایدی. عمله منقلب اولمایان علم واطلاعدن نه حاصل اولاییلیدی. پک کنج، 35 یاشنده اولاراق وفات ایدن بوشهریار و بختیارک اوغلو بدبخت سلطان جم، باباسنک تخت سلطنته وارث اولسه ییدی و حکومت یازید ثانی نك اهلیتسز آئنده قالماسه ییدی فاتحک آچدینی علم، صنعت، فکر، حاصلی حقیقی و معمر فتوحات دوری فاصله سز دوام ایده جک و سلیم ثالثک قربانی اولدینی تعصب و بلاهتک باشی تا اوزماندن آزیلش اولاجاقدی.

عبدالله مروت

فاتح سلطان محمد

« سنسککه اول شهنش، بوامت نجیبه

بلدان بخششکدر، بحار یادکارک ! »

— عبدالحق حامد —

فاتح سلطان محمدی شاعرلر کافی درجه ده ترنم ایتدیلر؛ نثرلر، ادیبلر قلملرینک حوصله سنه صیغه میه جق درجه بویوک اولان بوموضوعک ایچنده قیورانه رق اونو تصویره چالیشدیله، شرق و غربک مورخلری تاریخک قارائلق قویولری ایچنده انجی صیدايدر کبی اونک شمائل نجیبه سنی، اوصاف کزیده سنی بوتون ملاح فارقه سیله میدانه چیقارمق ایسته دیله. صوکره بو انجیلرده بعضی لکهلرده کورر کبی اولدیله.

بونلر تدقیق اولونجه فاتحک ایکی متباین شخصیتیه صاحب اولدینی کورولور، بویکی شخصیت، قانونی سلطان سلیمانک رستم پاشا صدارتیه آیریلان شخصیتلرینه هیچ بکزه من: رستم پاشادن، داهای طوغروسق قادین تأثیراتندن اول سلیمان قانونی حشمت، عظمت، قوت دیمک ایدی. صوکره بر چادر تصور ایدک، او اسکی حشمت و عظمتک رعشه دار بر قالبی طاشییان اختیار سلیمان خان ایپک پرده لرك آرقه سنده تتریور. چونکه کملرسیده بر شهزاده نی اوراده کوزینک اوکنده بوغه جقلر. او شهزاده بو پادشاهک کندی اوغلی، جکر پاره سی دگلمیدی؟ « مخلصی » نامنی تخلص ایده رک شعرلر

« منجم باشی تاریخی » نك بیاننه کوره [۱] بوسنعت کار، پک چوق اوافق طوب دوکدن ماعدا، تمام اوچیوز قانطار باقیردن دیواندام بیرطوب وجوده کتیرمشدی. بو بویوکلکده طوب اوزمانه قادار قطعاً گوروله مشدی. یانندن اصلاً آیرمادیغی زوغروس پاشا و جعفر پاشامتنن، حراندیش حکیم نظرلی آدملردی. بو ذوات پک اعلا کورورولردی که « بیزانس » چورومشدی. مشهور مورخ E. Lavissee ک دیدیکی کیی « بیزانس دوشدی، چونکه، اولدن بری فنا تأسیسات سیاسییه صوگ زمانلرده بر باد بیر تشکیلات عسکریه آئنده بولوندی. دائماً آغیرلاشدیریلان ویرکیلر، واموال امیرییه نك تحصیلنده کوسته ریلن مرحمتسز لک راهالی یی حکومتدن صوگو. تمشدی. [۲] « بیزانتیزم Byzantisme » دینیلن اخلاق خسته لگی اوزمان صوگ قدمه سنه چیقمشدی و یالینمشدی. بو حالده ایمانسزلق، نفسه اعتمادسزلق، حکومتیه محبتسز لک، مملکتک بقاسنده علاقه سزلق، طوبراقدن زیاده سمایه مربوطیت، روحانی لک تهکم و تحکمی و بونلرک آره سنده، صندالیه غوغاسی هپ فاتح حضرتلرینک قوتنه قوت علاوه ایدن قوتسز لک لک ایدی. روحلری و بدنلری، ایمانسزلق و درمانسزلقله پریشان اولان بیزانس لیلر سرای برونندن غلطیه گریلن برقالین زنجیرک [۳] فاتحک و تورک دلاورلرینک عزم و رزمه حائل اولاجاغه زاهد اولیورلردی. عزم و ایمانک طوپراق اوزهرندن حرب سفینه لری یوروته بیله جکنی دوشونه مه مشلردی. فاتح، اک صادق مؤرخلره استناداً سویله یورم، یالکیز فتح علمنه دکل فتح اولونان مملکتلر اهالیسنی عدالت، حقانیت و متین بیرسیاست ایله حکومتیه خیرکار و خدمتکار قیلماق علمنه ده آشنا ایدی. ظاهراً اولماسه بیله باطناً دشمن اهالی ایله مسکون بیراقیلان فتوحاتدن نه خیر اومولور. بر فاتح ایچین اصلایش، فتح اولونان مملکتلر اهالیسنه کنديسنی لازم و مفید قیلماقدر. فاتح سلطان محمد

[۱] صحائف الاخبار لمنجم باشی - جلد 3 صحیفه 367

[۲] نهنه ست لاویس - تاریخ عمومی - 205 صحیفه

[۳] بوزنجیر الیوم، عسکری موزه سنده محفوظدر.

ره حق ؛ بشیوز اسیرك دستره ایله کسیدلیکنی سیرایتمکدن ذوق آلاچق بر خون استیناسك یاشادیغنی کوروپورز . مصر سفرندن عودتده یاووز سلطان سلیم ابن کمال ایله آت باشی کیدرکن ابن کلاک آننک ایاغندن صیچرایان بر زیفوسله پادشاهك جبهسی چامورلانديغنی وقت ابن کلاک کلهسی درحال یره یووارلانیهیلیدی ، اوایله اولمادی . شدت سنیاست واجرا آتیه اوروپا تاریخلرنده « جاناوار » عنوانی آلان قوجه یاووزجبهسینی چیقاردی : « بوجهی وفاتمدن صوکره صندوقه مه اورتسونلر ، علمای حقیقیه نك آياغندن کلن چامور بزجه موجب شرف وافتخاردر » دیدی . وقعه کوچوک ، سوز بویوکدر .

سلطان فاتح ایله علمای دهردن خواجه زاده مصلح الدین مصطفی آراسنده بر بحثده اختلاف حاصل اولمشدی . فاتح قیزدی : « بنم ادعاه قارشى نه جراتله بویله اصرار اییدیورسك ؟ » دیدی وجوانی آلدی : « چونكه حقیقت بودر ، هم بن سزك خوجه گزیم ! » بوجوابه قارشى بویوكللك ایجابی حرمتله بویونا گمك ، هیچ اولمازسه صبر وسكوت ایتمکدی . اوایله اولمادی . خواجه عزل وتعبید ایدلدى .

یاووز سلطان سلیم مصری فتح ایتدیکی زمان : « یازیق مصری قازاندق ، فقط سنان کبی بروزیردن اولدق ! » دیمشدی . مملکتنه اولان محبتدن سنان پاشا کبی وزیرایی مملکتلره معادل طوتاردی . فاتح سلطان محمد خلیل پاشا کبی ، محمود پاشا کبی علمی ، فضلی ، خدماتی ، فتوحاتیه مملکتک دکل تاریخل آبروی افتخاری اولان جهاز دگر ایکی وزیرى سائقه استرقاب ایله وخسیس بهانه لره اعدام ایتدیردی .

واقعا یاووز شیعه مذهبنك آناطولیده کی استیلاسنه سدچكمك ایچین با دفتر قرق بیك کیشینك قتله فرمان ویرمك کبی بر اثر بی انصافی کوسترمشدی . فقط فاتحك موره سفرنده یاپدیغی کبی طرسوس قلعه سندن فرار تشبثنده بولسان آرناوودلرك یالکز قوللرینی وایاقلرینی طوقاقلرله آزوب خردوخاش ایتك ، قلعه قومانداتی

یازمازمیدی ؟ شیمدی ده محترم باباسنی قوجاقلامهسی ، اللرنی شکران وتأثر یاشلریله ایصلاتمهسی ایچین بوچادره کتیرلیورمیدی ؟ فقط نه اولویور ؟ چادره کیرر کیررمن مخوف چهره لر قاتل گوزلر اطرافنی صاریورلر . اولاً حیرت ، صوکره آجی برفریاد ، برفریاد استمداد : — آمان باباجم ! باق بکا نه ایش ایدیورلر ..

خایر ، اپك پرده تتره میور ، یالکز آرقه سنده صاقلانان وجود تتریور . شهزاده مصطفی پرده طوغرو آتلیور . جلادلر ضبط ایتمكه جسارت ایده میورلر ، بر قوه غالبه اونلری طوندوریور . اوزمان پرده نك یاننده قپوجی محمود اغا — ایری یاری بر یکیکجری — وظیفه اعتباریه دکل طبعاً جلاد یارادلمش اولدیغنی ایچین ده میر پنجه لریله اوشاهزاده جوانجختك بوغازینه صاریلوب یره یووارلایور . پرده بوغوشمه لرتیه لملر ، صوکره نفس سزك اضطرابیه کندی یردن یره ووران بر وجودك صوك خرخره احتضاری ایشیدیلدیور . بلکه زمین بو جنایت عظامدن تتره میور ، فقط اپك پرده لرده بر حرکت کورو- لمیور . هیچ اولمازسه پدر قلمك ایچریده صیزلادیغنی می ظن ایدیورسكز . خایر ، ممکن دکل ، چونكه اوندن صوکره قپوجی محمود بازوی رستم پسندان سندن طولانی « زال محمود » عنوان التفاتیله تحیل اولونیور .

قانونینك اوائل وواخر سلطنتی وبوایکی زمان سلطنتده کی شخصیتلری آرادده کچن سنه لرك کوسترلیدی فرقدن پك چوق زیاده در . زندکی شباب ایله عجز پیری آره سنده کی فرق جسمانی بیله بوکا بر مثال اولاماز . فاتح سلطان محمد ایسه اساساً بوایکی شخصیت متباینه تی توأم اوله رق طاشیدی . (توأم دیمکله ترازینك کفه لرینی مساوی طوتمق ایسته دیمک آ کلاشیلما سین . کیفیت جهتیله محاکمه ایتمیورم . فقط کمیت اعتباریه کرک فاتحك وکرک قانونینك دفتر معالیاتی ایچنده صحائف سیئاتی کوزه چارپه میه حق درجه ده آذر .)

أوت توأم اوله رق طاشیدی ، بز عالم ، عادل ، شاعر ، حکیم ، مدبر ، محارب ، صاحب عزم وجرات بر فاتح عالی خصلت یاننده — سو قرین الجا آتیه اوله حق — ایکی یاشنده کی قارده شنی والده سنك کوزلری اوکنده بوغدو .

تپه‌سندن قاصیقلرینه قدر دستره ایله بچوب ایکیه آیرمق درجه‌سنده کی وحشتلره رضا کوسترمه‌دی .

بشرك استبداده اولان میل طبعیسی نتایجندن اولان بوکی طاشقلقلردن صرف نظر اولنجه میدان صوڪ عصرک حکمدارانی درجه‌سنده نازک ، بر « فاتح » چیقار . فتح عظیمی متعاقب قیصرک باش وکیلی غران دوق (نوتاراس) ی جلب ایتشدی . مقاومتده لزومندن زیاده اصرار کوسترمک صورتیه بر چوق نفوسک تلفنه سیبیت ویرمش اولمرندن طولای رحیم و شفیق بر حکمدار صفتیه طاتلی سرزنشلرده بولمقلا اکتفا ایتدی ، خایر بونکله اکتفا ایتمه‌دی . کندیسنه و اوغلرینه التفاتلر ایتدی ، احسانلر ویردی . زوجهنسک راحتسرلغی خبر آلمشدی ، ایرته‌سی کون استفسار خاطر ایچین (نوتاراس) ک خانه‌سده قادر کیتدی . حتی پادشاهک بویه بر خسته قادینی زیارت و عیادت ایچین یاتاغنه قادر کیتمه‌سی فضله بر تنزل عد ایدنلر بیه اولدی .

اوزون حسن فاتحک قدرت و شوکتی آکلا یامامشدی . چلی سلطان محمدزماننده ویرنمکده اولان بعض هدیه‌لری دولت بورجی شکنده کوستره رک التمش سنه لک مترا کنی فاتحندن ایسته مکه قالدیشدی . یاووز سلطان سلیم اولایدی محقق « ایلچی‌یه زوال اولماز ! » قاعده‌سی اونوتور ووردن پارلایان بر آتش جلادته گلن هر نفرک بویینی ووردیردی . فاتح ملایمت و تمکین ایله جواب ویردی : « حسن بکه بدن سلام سویله . ایسته‌دیکی شیلری کله جک سنه بالذات کیندم کتیره جکم . اووقت گوروشورز ! » دیدی . جواب حقیقه معنالی و ظریف ایدی . اوزون حسن قورقدی . شفاعت ایچین والده‌سی (سارا) خاتونی حضور فاتحه کوندردی . شفاعت پارا ایتدی . جناب فاتح عزمنندن گیری دونمه‌دی . فقط (سارا) خاتونی ده درشانه قوغمادی . بالعکس بو کون لک مفراط فیه مییستلری ده حیران ایده جک بر حرمتله اونی قبول ایتدی . صوکره عزم ایتدیکی سفره یینه بر لکده چیقادی . طربزونه قادر اونی یینه کمال حرمتله تشییع ایتدی .

عارضه‌لی یوللرده آتلردن اینک تپه‌لره طیرمانمق

ایجاب ایدیوردی . سارا خاتون خفی بر امیده قایلهرق پادشاهک معزز وجودی ایچین بو مزاحمی بر چوق طربزونلره بدل طوتامیه جغنی بیلدیردی . بوصورتله عنان عزیمتی تحویل ایتدیره بیه جگنی ظن ایدیوردی . پادشاه گولومسه‌دی ؛ قلیجی گوستردی : « بو قلیجی فی سبیل الله جهاد ایچون قوشاندم ، وظیفه‌می ایفا ایتمزسم نه یوزله حضور حقه چیقارم ! » دیدی .

عالیهت بر پادشاهه لایق جوابلردندی . اونک قلیجنه اولان اعتمادی ، نفسنه اولان اعتمادی قادر بویوکی . فتح قسطنطنیه کونی حضرت فاتح آتک اوزرنده ایاصوفیه‌ی تماشا ایتدیکی صروده بر چوق خوجهلر اوکته دیزلمش : « دعا من بر کاتیه قسطنطنیه فتح اولوندی ، فاتحه مبارک اولسون ! » دیه حق فتحندن کندیلرینه بر حصه مغویه چیقارمق غیرته دوشمشلردی . فاتح بونلره یوکسکدن باقدی : « تشکر ایدرم - دیدی ، صوکره الی قلیجنک قبضه‌سده کوتوره رک علاوه ایتدی : - فقط بونکده حقی اونو تمامالیکسن ! » . جواب جدأ عاقلانه و مردانه ایدی . ایشته بو حاللرده ، بوسوزلرده و بوتون اجرا آت خداپسندانه‌سنده بز فاتحک اصل شخصیتی ، او بویوک حکمدار دیشانی کورویورز . بنجه فاتح کندینی عصرینک اک بویوک آدمی ظن ایتک ضعفنه دوشمش اولماسه‌یدی حقیقه عصرینک و حتی اعصار ماضیه‌نک اک ممتاز بر حکمداری اولاجقدی . اونک ممتازیته و طاغیرک ، دکزلرک حمله‌سی یوکله توب طاشیتان عزم بلندیته یالکیز استانبول فتحی بر برهان قاطعدر . اونک ایچین نه زمان بوفتح میینی دوشونسهم فاتحک سیمای وقاری کوزمک اوکنه کلیر و فاتح کی لایموت اولان بر قصیده‌نک بیتلرینی تکرار ایدر کیدرم :

« بر جمع سیاست بولک عقوله چسبان

تابان افقرلندن اجزای تارومارک ! »

علی ظامی

شهاب‌الدین سلیمان بکک « سلطان جم » مقاله‌سی کله جک نسخه‌منه تأخیر ایتک مجبوریتنده قالدق .

رشاد فوآد بکک قوللکسیونلندن « جم » ک بک ظریف و شایان دقت بر تصویرینی بولدق . بونی ده درج ایده جکیز .